

ตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย*

TOURISM VARIABLES AFFECTING THE SUCCESS OF SUSTAINABLE COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT IN THE CENTRAL REGION OF THAILAND

ธนากร สะโมทาน, อุษารดี ภูมาลี*, นภาพรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

Thanakorn Samotan, Usaradee Phumalee*, Noppawan Tanakanjana Phongkhieo

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: fforudp@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับของความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย และ 2) ศึกษาตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยที่ได้รับรางวัลตั้งแต่ปี 2560 - 2567 จำนวน 13 กลุ่ม โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 411 ราย วิเคราะห์สถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สถิติด้วย t-test และ ANOVA ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทั้งหมดส่วนมากมีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้น โดยมีผลการรับรู้ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับสูง และผลการทดสอบตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า ตัวแปรด้านฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทเมืองท่องเที่ยว การได้รับรางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและการได้รับรางวัล DASTA Awards 2020 ส่งผลต่อการรับรู้ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยการศึกษาครั้งนี้สามารถช่วยให้กลุ่มท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มสามารถพัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐพัฒนาตัวชี้วัดให้สามารถพัฒนาผู้เข้าร่วมการประเมินไปสู่การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ตัวแปร, การจัดการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, ความยั่งยืน

Abstract

This study aimed to 1) Assess the level of success in sustainable community-based tourism management within Thailand's central region and 2) Identify tourism-related variables influencing that success. A quantitative research design was adopted, employing purposive sampling to survey

*Received July 22, 2025; Revised August 14, 2025; Accepted August 19, 2025

411 members from 13 tourism groups in central Thailand that received awards between 2017 and 2024. Data were collected via structured questionnaires and analyzed using descriptive statistics (frequencies, percentages, means, and standard deviations) alongside inferential tests (t-tests and one-way ANOVA). Findings revealed that most respondents maintained strong affiliations with their local communities and reported high levels of success in sustainable community-based tourism management across economic, socio-cultural, and environmental dimensions. Moreover, the tourism resource base, destination typology, receipt of CBT Thailand Standard Awards, Thai Homestay Standard Awards, and the DASTA Awards 2020 affected perceived success at the 0.05 significance level. The results offer practical guidance for tourism stakeholders to enhance operational capacities and for governmental agencies to refine evaluation indicators in alignment with the Sustainable Development Goals.

Keywords: Variable, Tourist Management, Community-Based Tourism, Sustainability

บทนำ

การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากการรักษาทรัพยากรให้มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ตลอดจนทรัพยากรทางวัฒนธรรม ทั้งประเพณี วิถีชีวิตที่หลากหลาย และมรดกทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนในแต่ละภูมิภาค ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เป็นรากฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวให้เติบโตและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสอดคล้องไปกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ที่มุ่งเน้นการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและยั่งยืน และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมในระยะยาว (กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว, 2565)

ความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ได้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยอาศัยศักยภาพของชุมชนที่เป็นจุดเด่นในการดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยว โดยชุมชนมีความเข้มแข็งและมีโอกาสในการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง (พฤกษ์ สุพรรณาลัย และคณะ, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณภาคกลางของประเทศไทยซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เดินทางไปเที่ยวจังหวัดต่าง ๆ ที่เริ่มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ช่วงปี 2560 หน่วยงานภาครัฐจึงเริ่มสนับสนุนให้ชุมชน มีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมการเข้ารับการประเมินการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อเป็น การรับรองการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มต่าง ๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2567) และ จากที่กลุ่มท่องเที่ยวทั้งหมดสามารถผ่านพ้นสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 และพร้อมกลับมาดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลังจากสถานการณ์ดังกล่าวลดความรุนแรงลงได้ แสดงให้เห็นว่าการวัดผลการมอบ รางวัลด้านการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐอาจเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชน ซึ่งด้วยรูปแบบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณภาคกลางที่มีจุดเด่น คือ วิถีชีวิตของแต่ละชุมชน



ที่ปรับตัวให้เข้ากับทรัพยากรในท้องถิ่น เกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ประกอบกับการมีระดับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการทางการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม (กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว, 2565)

การศึกษาความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างของพื้นที่และรูปแบบการดำเนินงาน แต่สามารถได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐถึงผลการดำเนินงานโดยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางให้กับกลุ่มท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเสนอแนะต่อทางการดำเนินงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องไปกับการพัฒนาที่สร้างประโยชน์ให้กับคนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ กลุ่มท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย ตามที่กำหนดในประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เรื่องการจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด ซึ่งมีทั้งหมด 4 กลุ่ม 17 จังหวัด ได้แก่ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรีและอ่างทอง กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล ประกอบด้วย นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐมและสมุทรปราการ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ประกอบด้วย กาญจนบุรี ราชบุรี และสุพรรณบุรี และสุดท้ายกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ประกอบด้วย ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงครามและสมุทรสาคร (ประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ, 2552) โดยคัดเลือกเฉพาะกลุ่มที่ได้รับรางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน รางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย รางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน รางวัล DASTA Awards 2020 และรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ในช่วงปี 2560 - 2567

จากการรวบรวมข้อมูลพบทั้งหมด 13 กลุ่มท่องเที่ยว โดยแบ่งตามรางวัลที่ได้รับ ได้แก่ 1) รางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Thailand Standard) จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนตลาดโรงพักเก่าสรรพยา ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบางกอบัว ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลทรงคนอง วิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ชุมชนบ้านถ้ำเสือโฮมสเตย์ ชุมชนท่องเที่ยวบ้านไร่กว้าง และกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่สะท้อน - ถ้ำรงค์ 2) รางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (Thailand Homestay Standard) จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่สะท้อน - ถ้ำรงค์ และชุมชนท่องเที่ยวบ้านรวมไทย 3) รางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standard) จำนวน 6 กลุ่ม

ได้แก่ ชุมชนตลาดโรงพักเก่าสรรพยา กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลบ้านแหลม และชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชนเมืองโบราณทวารวดีอยู่ทอง 4) รางวัล DASTA Awards 2020 จำนวน 7 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองโบราณทวารวดีอยู่ทอง วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านปลายบาง เกษตรนวัตกรรมและเทคโนโลยี ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบางกอบัว ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลทรงคนอง ชุมชนท่องเที่ยวบ้านไร่กว้าง และกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านไร่สะท้อน - ถ้ำรงค์ และรางวัลสุดท้าย คือ และ 5) รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ ชุมชนตลาดโรงพักเก่าสรรพยา กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลบ้านแหลม ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองโบราณทวารวดีอยู่ทอง ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบางกอบัว วิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านหนองขาว และชุมชนบ้านถ้ำเสือโฮมสเตย์ โดยทั้ง 13 กลุ่มท่องเที่ยว มีจำนวนสมาชิกรวมกันทั้งหมด 487 คน ซึ่งจากการคำนวณประชากรกลุ่มตัวอย่างของ Yamane T. ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่การศึกษาครั้งนี้ควรดำเนินการศึกษามีจำนวน 220 ตัวอย่าง (Yamane, T., 1967) อย่างไรก็ตาม Ellen, T. P. ได้นำเสนอการเพิ่มจำนวนการสุ่มตัวอย่างสามารถทำได้เพื่อลดโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนและความแม่นยำของผลการศึกษา (Ellen, T. P., 1988) การศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดให้ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้นกว่าค่าที่กำหนดด้วยการกระจายการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามสัดส่วนของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทั้ง 13 กลุ่ม อย่างไรก็ตามสามารถเก็บได้จำนวนทั้งสิ้น 411 ราย หรือคิดเห็นร้อยละ 89.0 ของจำนวนประชากรกลุ่มท่องเที่ยวทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้จากการประกอบอาชีพ รายได้จากการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ และตำแหน่งการดำเนินงานซึ่งจัดอยู่ในรูปแบบรายการที่กำหนด (Checklist) ส่วนที่ 2 ด้านการรับรู้ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งได้จากการทบทวนและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กำหนดการวัดผลในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับแบบลิเคิร์ต (Likert) ที่มีค่าตั้งแต่ สูงที่สุด สูง ปานกลาง ต่ำ และต่ำที่สุด โดยแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลการทดสอบค่าความเที่ยงเชิงเนื้อหาครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.94 ซึ่งเกณฑ์การประเมิน Index of item Objective Congruence (IOC) ที่ยอมรับได้จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.50 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558) หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ไปทดสอบเก็บข้อมูล (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Efficient) ซึ่งมีเกณฑ์ค่าที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ (Cronbach, L. J., 1970) ซึ่งผลการทดสอบค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามฉบับนี้ มีค่าเท่ากับ 0.90 นอกจากนี้ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Ethical Consideration) จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ COE67/024 เพื่อแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความถูกต้องและเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เก็บข้อมูลเพื่อประมวลผลการศึกษาในลำดับถัดไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการแบบสอบถามที่พัฒนาและได้การตรวจสอบตามกระบวนการข้างต้นกับกลุ่มท่องเที่ยวที่กำหนดตั้งแต่ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2567



ด้วยตนเอง รวมถึงมีการตรวจสอบความเรียบร้อยเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่จำแนกตามวัตถุประสงค์ คือ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้การอธิบายค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) วิเคราะห์เชิงอนุมานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย (ANOVA) โดยทั้งหมดกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.80) มีอายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 28.47) รองลงมา คือ ช่วง 51 - 60 ปี (ร้อยละ 25.06) การศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 29.44) รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 22.63) ด้านการประกอบอาชีพหลัก สมาชิกส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด (ร้อยละ 24.82) รองลงมา คือ การค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 23.84) มีรายได้จากอาชีพหลักสูงที่สุดในช่วง 10,001 - 15,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 41.12) รองลงมา คือ 15,001 - 20,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 18.00) ส่วนการอาศัยในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่เกิด (ร้อยละ 83.21) โดยมีระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่มากที่สุด 41 - 50 ปี (ร้อยละ 26.78) รองลงมา คือ ช่วง 51 - 60 ปี (ร้อยละ 23.11)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับของความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับของความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	3.74	0.28	สูง
1. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.80	0.45	สูง
2. ด้านเศรษฐกิจ	3.75	0.34	สูง
3. ด้านสังคมวัฒนธรรม	3.68	0.26	สูง

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.28) และแม้ระดับองค์ประกอบย่อยจะแปลผลการรับรู้อยู่ในระดับสูงเหมือนกันทั้งหมด หากพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมีระดับการรับรู้สูงที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.45) รองลงมาเป็นด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.34) และด้านสังคมวัฒนธรรมมีระดับการรับรู้ต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.26) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย มีผลการศึกษาจำแนกรายตัวแปร ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ประกอบด้วย ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ ฐานทรัพยากรวิถีชีวิตและวัฒนธรรม และฐานทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยวตามฐานทรัพยากร	df	SS	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุ่ม	2	4.04	2.02	29.63	0.00*
ภายในกลุ่ม	408	27.82	0.07	-	-
รวม	410	31.86	-	-	-

*p < 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบความแปรปรวนรายคู่ด้วยสถิติทดสอบแบบ Scheffe ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแปรปรวนรายคู่ระหว่างฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยว	n	ฐานทรัพยากร		
		ธรรมชาติ	วิถีชีวิตและวัฒนธรรม	ประวัติศาสตร์
ฐานทรัพยากรธรรมชาติ	63	-	0.16	0.00*
ฐานทรัพยากรวิถีชีวิตและวัฒนธรรม	281	-	-	0.00*
ฐานทรัพยากรทางประวัติศาสตร์	67	-	-	-
รวม	411	-	-	-

*p < 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การทดสอบรายคู่ของฐานทรัพยากรทางประวัติศาสตร์กับฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ และฐานทรัพยากรทางประวัติศาสตร์กับฐานทรัพยากรวิถีชีวิตและวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3.2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรประเภทเมืองท่องเที่ยว ที่ประกอบด้วย เมืองหลักและเมืองนำเที่ยว (เมืองรอง) ของประเทศไทย ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างตามประเภทเมืองท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

ประเภท	n	t	P-Value
เมืองหลัก	271	3.02	0.03*
เมืองนำเที่ยว (เมืองรอง)	140	-	-
รวม	411	-	-

*p < 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรประเภทเมืองท่องเที่ยวส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรการได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยว ที่แต่ละกลุ่มได้รับแตกต่างกันตั้งแต่ปี 2560 - 2567 ประกอบด้วย รางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน รางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย รางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน รางวัล DASTA Awards 2020 และรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ดังแสดงในตารางที่ 5



ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ตัวแปรการได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

รางวัล	n	t	P-Value
มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Thailand Standard)			
ได้รับรางวัล	225	2.21	0.03*
ไม่ได้รับรางวัล	186	-	-
รวม	411	-	-
มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (Thailand Homestay Standard)			
ได้รับรางวัล	96	2.12	0.03*
ไม่ได้รับรางวัล	315	-	-
รวม	411	-	-
มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standard)			
ได้รับรางวัล	217	0.92	0.36
ไม่ได้รับรางวัล	194	-	-
รวม	411	-	-
DASTA Awards 2020			
ได้รับรางวัล	199	2.12	0.04*
ไม่ได้รับรางวัล	212	-	-
รวม	411	-	-
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards)			
ได้รับรางวัล	224	1.77	0.08
ไม่ได้รับรางวัล	187	-	-
รวม	411	-	-

*p < 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรการได้รับรางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และการได้รับรางวัล DASTA Awards 2020 ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรการได้รับรางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน และการได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย พบว่า ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย ผลการศึกษสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับของความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวรับรู้ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนโดยรวมในระดับสูง โดยมีการรับรู้ความสำเร็จในด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด เนื่องจากการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการรักษาภูมิทัศน์ในชุมชนและพื้นที่โดยรอบให้คงความสวยงาม เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้มาเยือน นำไปสู่การมีแนวทางการดำเนินงานที่สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ชุมชนของตน สอดคล้องกับการถอดบทเรียนการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชนบทผ่านมุมมองชุมชนท้องถิ่น พบว่า แนวทางความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีพัฒนาการท่องเที่ยวจากวิถีชีวิตชนบทจนสามารถได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวหนึ่งในปีจายที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จจากการพัฒนาการท่องเที่ยวจากอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา วัฒนธรรมตลอดจนทรัพยากรทางธรรมชาติ (จริยา สุพรรณ และคณะ, 2566) สอดคล้องไปกับการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนหมู่บ้านศิรีวัง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและการทำงานผลไม้ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์แล้ว ชุมชนท้องถิ่นยังได้มีการผลักดันให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชนมาพัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมอื่น ที่มีความหลากหลาย เช่น การทำผ้ามัดย้อม การผลิตสมุนไพร การทำลูกประคบสมุนไพร ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับหมู่บ้านยังสามารถสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติซึ่งเป็นฐานทรัพยากรสำคัญร่วมด้วย (กุลวดี จันทวีวีเชียร และคณะ, 2564)

2. ตัวแปรด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทเมืองท่องเที่ยว และการได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นฐานทรัพยากรที่มีโอกาสได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐในระดับสูง ทั้งจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) กรมศิลปากร นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับจังหวัดหรือระดับตำบล ผ่านการได้รับงบประมาณสำหรับสนับสนุนในการบูรณาการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณอู่ทอง รวมถึงซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวสำคัญในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นผลให้กลุ่มท่องเที่ยวในพื้นที่ลดต้นทุนการดูแลรักษา ซ่อมบำรุงฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิววรรณ ศิริเจริญ กันหา และแสงแข บุญศิริ พบว่า การที่หน่วยงานท้องถิ่นมีงบประมาณสนับสนุนสำหรับบริหารจัดการภายในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาทักษะผ่านการนำทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีเอกลักษณ์มาพัฒนาต่อยอด เพื่อสร้างรายได้และประโยชน์เชิงประจักษ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถจูงใจให้ประชาชนโดยรอบต้องการเข้ามามีส่วนในการดำเนินการท่องเที่ยวของพื้นที่ (ทิววรรณ ศิริเจริญ กันหา และแสงแข บุญศิริ, 2565) นอกจากนี้ หากชุมชนท้องถิ่นนำฐานทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีศักยภาพต่อการส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ อาจส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังผลการศึกษาของ กัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล และนิมิต ชื่นสัน พบว่า หน่วยงานท้องถิ่นระดับท้องถิ่นของจังหวัดระนอง ต้องการผลักดันให้เกิดแผนการดำเนินงานให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวสร้างสรรค์โดยใช้น้ำพุร้อน ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรที่โดดเด่น มีชื่อเสียง และเป็นรู้จักในกลุ่มประชาชนทั่วไปมาพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างประโยชน์ให้กับจังหวัด (กัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล และนิมิต ชื่นสัน, 2565)

2.2 ประเภทเมืองท่องเที่ยวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากความแตกต่างในด้านความพร้อมของสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานทางถนน จำนวนเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำนวนที่พัก การมีระบบ



ไฟฟ้า น้ำประปา สัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุม การให้บริการ มีอาหารที่ปรุงสุกสะอาดอร่อย เพื่อให้พร้อมรองรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการ อย่างไรก็ตามประเภทเมืองท่องเที่ยวกลุ่มเมืองหลักมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานมากกว่ากลุ่มเมืองนำเที่ยว (เมืองรอง) เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว และต้องการผลักดันให้เกิดท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำด้านความพร้อมระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองรอง โดยเมืองรองมีความจำเป็นต้องพัฒนาทางด้านกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน (กวีนิธดา ลอยมา และกนกกานต์ แก้วนุช, 2563) ด้านการจัดการมลพิษ ด้านการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านความเท่าเทียม ด้านแรงงานเพื่อให้เหมาะสมต่อการรองรับผู้มาเยือนและมีศักยภาพทัดเทียมกับเมืองหลัก นำไปสู่การเพิ่มรายได้กับชุมชนใกล้เคียงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว (เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ และกฤษณะ แพทย์จะเกร็ง, 2561) ควรส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีส่วนช่วยในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองรอง เช่น การมีแอปพลิเคชัน หรือการมีฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตามช่องทางออนไลน์ (ปฏิพล ยอดสุรางค์ และคณะ, 2565) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับรายงานของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ได้เสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐในระดับประเทศ เข้ามามีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนนโยบายหรือมาตรการที่สนับสนุนปัจจัยทางด้านอุปทานในระดับพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อให้ส่งเสริมให้เกิดปัจจัยที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการพัฒนาในระดับพื้นที่รวมถึงสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

2.3 การได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 รางวัล ประกอบด้วย รางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Thailand Standard) รางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (Thailand Homestay Standard) และรางวัล DASTA Awards 2020 เนื่องจากรางวัลดังกล่าวให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้กลุ่มที่เข้ารับการประเมินพัฒนาความพร้อมของแต่ละชุมชนหรือกลุ่ม เช่น ความพร้อมของที่พักรักษา ห้างสรรพสินค้า การมีกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์และความประทับใจจากทรัพยากรของชุมชนเองที่แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องไปกับวิถีชีวิตที่แท้จริงของชุมชน สอดคล้องไปกับผลการศึกษาของ กันยารวรรณ์ กำเนิดสินธุ์ พบว่า การได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) หรือ รางวัลกสิวิ จำนวน 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2550 และ 2555 และรางวัลด้านการท่องเที่ยวอื่น ได้แก่ รางวัลนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นลูกประคบฉะเชิงเทนา และรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ระดับอาเซียน เป็นผลมาจากการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งจาก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทั่วไปในการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง ยังได้นำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์จนเกิดประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง (กันยารวรรณ์ กำเนิดสินธุ์, 2560) สอดคล้องไปกับแนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของ อัจฉรา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการได้รับรางวัลเป็นหนึ่งในปัจจัยความสำเร็จที่แสดงถึงความพร้อมของพื้นที่ ซึ่งมีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านอื่น ๆ ต่อไป (อัจฉรา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน, 2561) นอกจากนี้ ผลการศึกษาขององค์ประกอบความสำเร็จของการท่องเที่ยวเมืองรอง พบว่า การรับรู้ความสำเร็จมีส่วนช่วยในการสร้างจิตสำนึกที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะหากได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เล็งเห็นถึงศักยภาพในพื้นที่หรือชุมชนของตนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ (ชญญา พิริวานิช และวิภา ธรรมโชติ, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับการเป็นสมาชิกของกลุ่มท่องเที่ยว นั่น ๆ ซึ่งผลจากการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวที่ผ่านมาทำให้สมาชิกสามารถรับรู้ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในระดับภาพรวม หรือจำแนกออกเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และผลการเปรียบเทียบตัวแปรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 1) ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ประเภทเมืองท่องเที่ยว 3) การได้รับรางวัลมาตรฐานการท่องเที่ยว โดยชุมชน (CBT Thailand Standard) 4) การได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (Thailand Homestay Standard) และ 5) การได้รับรางวัล DASTA Awards 2020 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จากผลการศึกษาหน่วยงานในระดับประเทศหรือระดับปฏิบัติการ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่ดำเนินงานโดยชุมชนให้มีความเหมาะสมกับบริบท ทรัพยากร ความพร้อมและความต้องการของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรายได้ การรักษาวินัยชีวิตชุมชน และสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของกลุ่มท่องเที่ยว ซึ่งข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มท่องเที่ยวควรส่งเสริมให้คนในชุมชนที่มีอายุน้อยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น นอกจากจะเป็นการสนับสนุนให้กลุ่มท่องเที่ยวสามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่องในระยะยาวแล้ว ยังสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิต สืบทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ภายในชุมชนพร้อมกับการสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมรับมือกับปัญหาในอนาคต โดยมีหน่วยงานภาครัฐภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย หรือหน่วยงานภาคเอกชนอื่น ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือให้พิจารณากระดับเครื่องมือสำหรับการให้รางวัลให้มีมาตรฐาน และสนับสนุนให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน นอกจากนี้ การศึกษาในครั้งถัดไปควรเพิ่มเติมการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบวิถีคิดและวิธีการดำเนินงานในระดับกลุ่มที่อาจมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ทุนวิจัยมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2567 รวมถึงขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล จนการศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กวินธิดา ลอยมา และกนกกานต์ แก้วนุช. (2563). แนวทางการเสริมสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเมืองรองของไทย: กรณีศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 20(2), 91-104.
- กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว. (2565). แผนปฏิบัติการกองพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. 2566 - 2570. กรุงเทพมหานคร: กรมการท่องเที่ยว.
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). รายงานสรุปดัชนีการพัฒนากิจการเดินทางและการท่องเที่ยว ปี 2567. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/2Drcl>
- กัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล และนิมิต ชื่นสั้น. (2565). แนวทางการพัฒนากิจการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ของจังหวัดระนอง. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(50), 328-342.



- กันยารวรรณธ์ กำเนิดสินธุ์. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนบางน้ำผึ้ง ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม. วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 16(1), 175-184.
- กุลวดี จันทรวีเชียร และคณะ. (2564). ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนหมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(40), 264-273.
- จริยา สุพรรณ และคณะ. (2566). ถอดบทเรียนการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชนบทผ่านมุมมองชุมชนท้องถิ่น. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 30(2), 267-290.
- ชัยญา พิริยานิช และรวิภา ธรรมโชติ. (2565). องค์ประกอบความสำเร็จของการท่องเที่ยวเมืองรอง. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 68-79.
- ทิวารวรรณ ศิริเจริญ กันหา และแสงแข บุญศิริ. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมสาธารณะในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 35(3), 110-128.
- เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ และกฤษณะ แพทย์จะเกร็ง. (2561). ปริทัศน์สถานภาพความรู้ เรื่องความเหลื่อมล้ำในเมืองท่องเที่ยว. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44(1), 41-69.
- ปฏิพล ยอดสุรางค์ และคณะ. (2565). การวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างในเมืองรองริมแม่น้ำ. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน, 19(1), 66-89.
- ประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ. (2552). เรื่อง การจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 28 ง หน้า 33 (18 กุมภาพันธ์ 2552).
- พฤกษ์ สุพรรณนาลัย และคณะ. (2560). การรักษาค้นเก่าโดยการให้รางวัล. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2(11), 241-250.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). เรียกใช้เมื่อ 31 กรกฎาคม 2568 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2567). แผนยุทธศาสตร์การค้ากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 พ.ศ. 2560 - 2564. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/YvV16>
- อัจฉรา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน. (2561). แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(2), 270-279.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper and Row.
- Ellen, T. P. (1988). *Adapted from Sampling in Extension*. Texas: The Texas A&M University System College Station.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.